

Reflexia folklórneho festivalu Hontianska paráda v Hrušove

Reflection of the folklore festival 'Hontianska paráda' in Hrušov

DOI: 10.31577/EtnoRozpra.2023.30.2.04

Petra Krnáčová

Abstract

The paper deals with the development of the folklore festival Hontianska paráda. The festival has been held in the village of Hrušov since 1996. Several important personalities of folklorism took part in its formation. Since the first year of the festival, however, it has been possible to trace the considerable involvement of local actors, not only in terms of the organisation but also in terms of the programming of the event. The folklore festival has built on the preserved cultural heritage in the village and, together with the previous professional attention of ethnologists, folklorists, and others, has contributed to the awareness of the value of the preserved cultural heritage among the people of Hrušov themselves. The article presents the development of the festival's dramaturgy, and its actors, outlines the festival's connection with the village and the region, and maps the festival's role in the development of cultural tourism. The article presents the subjective view of the author, who had the opportunity to participate in the preparation and implementation of the festival from the time of her university studies to the present day. Since her university studies, she has also been closely connected with the village of Hrušov and several of its families through a friendship relationship.

Keywords

folklorism, folklore festival, dramaturgy, cultural tourism, Hontianska paráda, Hrušov

Kľúčové slová

folklorizmus, folklórny festival, dramaturgia, kultúrny turizmus, Hontianska paráda, Hrušov

Kontakt / Contact

Mgr. Petra Krnáčová, PhD., Agentúra na podporu výskumu a vývoja, Oddelenie medzinárodnej spolupráce a štátnej pomoci, Mýtna 23, 839 04 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: petraklobusicka@gmail.com

Ako citovať / How to cite

Krnáčová, P. (2023). Reflexia folklórneho festivalu Hontianska paráda v Hrušove. *Etnologické rozpravy*, 30(2), 73-81. <https://doi.org/10.31577/EtnoRozpra.2023.30.2.04>

S obcou Hrušov, v ktorej sa od roku 1996 koná folklórny festival Hontianska paráda, ma spájajú dlhoročné priateľské zväzky. V Hrušove sme boli prvýkrát v roku 2000 ako študenti prvého ročníka etnológie na kolektívnom terénnom výskume. Odvtedy sme sa viacerí do Hrušova vracali, či už ako dobrovoľníci vypomáhajúci v rámci festivalu, alebo študenti-výskumníci pri príprave diplomových prác. V mojom prípade sa z Hrušova stala lokalita, kam si chodím teraz už aj so svojou rodinou oddýchnuť, navštíviť kamarátov a nepokrvnú „folkloristickú“ rodinu. Rovnako je festival Hontianska paráda od roku 2000 aj stabilnou súčasťou môjho, a neskôr aj rodinného kalendára.

Počas tohto viac ako dvadsaťročného obdobia sa moja previazanosť s festivalom profi-lovala od dobrovoľníckej výpomoci cez koordinovanie dobrovoľníkov, sporadické účinkovanie v scénických programoch či občasné spoluautorstvo scénických programov až po prizvanú odbornú výpomoc pri hodnotení uplynulých ročníkov festivalu, celkového priebehu doterajších ročníkov a hľadania ďalšieho smerovania. Vzhľadom na túto spä-tosť s festivalom si uvedomujem subjektívnosť môjho pohľadu.

Folklórny festival Hontianska paráda bol založený v roku 1996. Podľa prvotnej myšlienky malo ísť o putovný festival, ktorý by sa konal v rôznych obciach hontianskeho regiónu, preto sa aj v názve objavuje prívlastok Hontianska.¹ Prvou obcou, kde sa festival konal, bola práve obec Hrušov, v ktorej sa napokon konanie festivalu ustálilo. Obec mala viaceré predpoklady na organizáciu festivalu: skúsenosti s organizovaním podujatí okresných pre-hliadok folklórnych kolektívov, entuziazmus, ochotu, schopnosti lokálnych autorít, zachované kultúrne dedičstvo, aktívne folklórne kolektívy a iné záujmové spolky a združenia.

Vďaka zachovanému kultúrnemu dedičstvu sa obec Hrušov už od sedemdesiatych rokov 20. storočia stala vyhľadávanou výskumnou lokalitou pre etnológov z rôznych inštitúcií a výtvarníkov z ÚĽUV-u.²

Prostredníctvom aktívnych folklórnych kolektívov, ktoré sa s úspechom zúčastňovali na prehliadkach folklórnych kolektívov v rámci systému súťaží záujmovej umeleckej činnosti a folklórnych festivalov v Detve či vo Východnej, sa obec dostala do kontaktu s výraznými osobnosťami folklórneho hnutia, napr. Viliamom Jánom Gruskom, Igorom Kovačovičom, Vladimírom Kyselom a inými (Botík, 2014). V osemdesiatych rokoch 20. storočia sa hrušovské folklórne skupiny prezentovali v rámci regionálnych programov v autorstve Viliama Jána Grusku na Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve. Na tomto a iných významných festivaloch sa prezentovali aj v ďalších rokoch. Utužila sa tak spolupráca so

spomínanými osobnosťami, ako aj vzájomné priateľské vzťahy.³ Uvedení tvorcovia sa potom vo výraznej miere podieľali na založení a formovaní folklórneho festivalu Hontianska paráda, pričom Igor Kovačovič a Vladimír Kysel' doposiaľ podávajú festivalu pomocnú ruku.

Hrušov bol jednou z obcí, kde sa na začiatku milénia natáčal dokumentárny film v réžii Drahomíry Kyslanovej s názvom *Keď sa lámal rok* (Kyslanová, 2000). Pozornosť vedcov, bádateľov, televíznych dramaturgov a režisérov, ako aj programových tvorcov prispela k zvýšeniu povedomia Hrušovčanov o hodnote vlastného zachovaného kultúrneho dedičstva (Košťalová, 2020).

Okrem festivalu, rozvoja turizmu v obci a v regióne vyúsťuje toto uvedomenie si hodnoty vlastnej lokálnej kultúry najmä po roku 2000 do mravčej dokumentaristickej a edičnej práce Hrušovčanov. Od roku 2010 tak postupne vychádzajú v edícii Tradičná ľudová kultúra obce Hrušov monotematické monografie reflektujúce jednotlivé oblasti tradičnej kultúry obce. Rovnako sa Hrušovčania podieľajú na identifikácii, dokumentácii a sprístupňovaní artefaktov kultúrneho dedičstva v rámci spolupráce s Centrom pre tradičnú kultúru v Bratislave. V rámci spomenutej edície vychádzajú publikácie prinášajúce veľmi podrobný, detailný pohľad na jednotlivé oblasti tradičnej kultúry. Ešte väčší ponor do podrobností v porovnaní so „štandardnými“ kapitolami monografie obce autori odôvodňujú tým, že publikácie vydávajú nielen pre iných, ale najmä pre seba, pre ďalšie generácie, a preto sa snažia zachytiť a zdokumentovať skúmané javy čo najpodrobnejšie.

Dramaturgia festivalu

Obdobie deväťdesiatych rokov 20. storočia, keď sa formoval folklórny festival Hontianska paráda, bolo obdobím vzniku viacerých folklórnych festivalov, ktoré sa svojou dramaturgickou koncepciou, ale aj celkovým zameraním odlišovali od obdobných podujatí a slávností organizovaných v tom období.

Osobitosťou folklórneho festivalu Hontianska paráda z hľadiska dramaturgie je jeho zameranie predovšetkým na prezentáciu poľnohospodárskych a domácich prác s možnosťou zapojiť sa a vyskúšať si, ako tieto práce prebiehali. V rámci festivalu prevažne domáci aktéri predvádzajú ručné kosenie, zväžanie, ručné mlátenie alebo mlátenie na mláťačke, pečenie chleba a posúchov „lepníkov“ v kamenných peciach. Návštevníci môžu vidieť aj ukážky spracovania konope, pálenia drevenej míle, ukážky tesárskych, kamenárskych a príp. aj kováčskych prác. Aj vďaka takémuto konceptu sa festivalové dianie odohráva takmer v celej obci.

Pri predvádzaní roľníckych prác počas festivalu nejde o príklad javiskovej, inscenovanej autenticity „*staged authenticity*“ (Bitušíková, 2021; MacCannell, 1973; Stavělová, Kolačkovská, 2021) pre turistov, ale o predvádzanie živých častí kultúrneho dedičstva, ktoré sa zachovali aj vďaka zvlášť oneskorenému nástupu združstevňovania. V obci až do roku

3 Nebohá Veronika Kamasová, speváčka a členka folklórnej skupiny starších žien pod vedením Františky Hajdúchovej počas môjho prváckeho výskumu nehovorila o V. J. Gruskovi inak, ako o „Vilkovi“ a z jej rozprávania bolo poznať úctu, obdiv a blízky vzťah (Klobušická, 2001).

1979 prevládalo súkromné hospodárenie, všetky práce boli pri prvých ročníkoch festivalu v živej pamäti Hrušovčanov, a preto nebol problém tieto práce formou ukážok na festivale sprostredkovať aj návštevníkom. Možnosť aktívneho zapojenia sa do festivalu prostredníctvom vyskúšania si rôznych typov roľníckych prác bola súčasťou festivalovej dramaturgie od jeho prvých ročníkov. Festival sa tak stal aj súčasťou kultúrneho turizmu, podporujúc príležitosti pre návštevníkov zažiť nové zážitky, stal sa nástrojom zážitkovej ekonomiky (Bitušíková, 2021).

V dramaturgii festivalu organizátori okrem uvedenej hlavnej línie zdôrazňujú nasledujúce stabilné súčasti (Bendík, 2015; Brloš, 2017): výstavy – vrátane výstavy historických stabilných motorov zo zbierky miestneho zberateľa Antona Matušova, predvádzanie remesiel, prezentácia vo dvoroch a v neposlednom rade scénické programy v amfiteátri.

Výstavy sú súčasťou Hontianskej parády od počiatku. V prvých rokoch to boli výstavy zamerané na prezentáciu Hontu a jeho potenciálu pre rozvoj turizmu. Samotná obec sa podieľala výraznou mierou nielen na príprave a realizácii takto zameraných výstav (Pavel Bendík, Cecília Bendíková, Anna Lekýrová a i.), ale aj na samotnom rozvoji turizmu v obci, ako aj v okolí – formou predvádzania častí kultúrneho dedičstva pre kúpeľných hostí z neďalekých Dudiniec, vybudovaním náučných chodníkov, cyklochodníkov⁴, rozšírením možností ubytovania priamo v obci či na lazoch. Okrem výstav zameraných na prezentáciu potenciálu regiónu pre rozvoj turizmu sú súčasťou festivalu aj rôzne výstavy fotografického (Peter Berčík, Milan Hlôška, Jozef Fašanga, Vojtech Majling, Martin Habánek a i.) a výtvarného umenia, tradičného odevu, remesiel a pod. V prvých ročníkoch tematické výstavy, venované drevospracujúcim remeslám, pripravovalo Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene.

Prezentácia remesiel tvorí neoddeliteľnú súčasť viacerých festivalov od lokálnej až po celoslovenskú úroveň. V rámci Hontianskej parády sú remeselníci súčasťou festivalového diania najmä v obci, menej už na lazoch. Výber remeselníkov má posledné roky na starosti tiež domáca aktérka s odborným etnologickým vzdelaním (Anna Brlošová ml.). Rozmiestnenie stánkov je do určitej miery voľné, miesta nie sú vopred vyhradené, ako napríklad na Folklórnom festivale vo Východnej alebo na Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve. Značná časť remeselníkov sa však opakuje každoročne, a preto majú svoje ustálené miesta. Časť stánkov poskytuje remeselníkovi priamo obec. Na podporu remesiel a výrobcov organizátori pred niekoľkými rokmi začali v rámci festivalu vyhlasovať súťaž Remeselník Hontianskej parády. O víťazovi rozhodujú návštevníci hlasovaním.

Osobitosťou Hontianskej parády sú tiež tzv. dvory. Aj keď dvory začali postupne vznikať aj na iných festivaloch, v rámci Hrušova ostali nielen priestorom na zábavu a občerstvenie, ale opäť aj na prezentáciu remesiel a spôsobov obživy, ako napr. Včelársky, Poľovnícky, Rybársky dvor, a tiež tzv. kúty – Kamenársky, Tesársky kút. Dvory a kúty organizujú zväčša miestne spolky či neformálne združenia alebo skupiny. Ale nechýbajú ani dvory, ktorých prípravu a realizáciu zastrešujú iné obce z regiónu (Plachtince – Príbelce, Pukanec, Čelovce, Vinica, Rykynčice, Čebovce, Sebechleby a i.), inštitúcie (Osvetársky, Maticiarsky dvor a i.), rodiny (Dvor u troch sestier, v roku 2022 Heligonkársky dvor priaznivcov Antona Bendíka organizovaný rodinou, medzi inými aj jeho vnučkou, absolventkou choreografie ľudového tanca na VŠMU, Martinou Drugdovou) alebo podnikateľské subjekty (napr. Movino a i.). Ojedinelo sa v rámci Hontianskej parády pripravovali aj dvory

mimo regiónu Hont, ako napr. Oravský, Hornogemerský, Východniarsky a i.

Podčiarkujúc vinohradnícky charakter regiónu dostávajú možnosť prezentovať sa v priestoroch neďaleko miestnych tufovo-pieskovcových pivníc aj drobní či väčší vinári Hontu. Aj touto formou festival prispieva k rozvoju regiónu.

Okrem vinohradníctva sa v Honte dobre darí aj ovocinárstvu. Táto oblasť býva na festivale prezentovaná rôznymi výrobkami z ovocia od lekvárov (dvor Hruška parádica) až po domáce pálenky (dostupné v Páleníčiarskom dvore).

Scénické programy na väčšine festivalov tvoria dominantu. V rámci dramaturgie Hontianskej parády je súčasťou aj scénická prezentácia folklórnych prejavov, nie je však nosná. V rámci prezentácie folklórnych prejavov na scéne sa kladie dôraz najmä na program domácich kolektívov z Hrušova a program hontianskych folklórnych kolektívov. Uvedené programy sú aktuálne pripravované najmä hrušovskými aktérmi, v prípade regionálneho programu v minulosti hostovali V. Gruska, V. Kysel' a i.

Piatkový nočný program väčšinou patrí etablovanému súboru aj z iných regiónov, ako napr. Lúčnica, Železiar, Partizán a i.

Sobotňajší popoludňajší program tvoria vystúpenia detských folklórnych kolektívov a folklórnych súborov. V oboch typoch programov sa často objavujú aj programové čísla folklórnych kolektívov Slovákov zo zahraničia, najmä dolnozemskej Slovákov. Prezentácia kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí je na Hontianskej paráde veľmi častá, nie je však osobitnou programovou súčasťou, ako napr. v prípade Krajanskej nedele v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve. Rozdiel je tiež v samotných účinkujúcich; v rámci Hontianskej parády ide len o dolnozemskej Slovákov, pričom prevažne ide o „výmenné pobyty“ folklórnych kolektívov pôsobiacich pri krajanských matičných spolkoch.

Aktéri festivalu

Za ďalší atribút festivalu v Hrušove možno považovať generačné prepojenie. Od počiatku Hontianskej parády sa do organizácie festivalu zapájajú celé hrušovské rodiny, ich viaceré generácie. Generácie Hrušovčanov tak môžu návštevníci vidieť nielen na javisku, ale aj zažiť pri festivalovom dianí v centre obce a na lazoch, kde staršia a stredná generácia predvádza ukážky roľníckych a domácich prác a najmladšia generácia sa popri nich priúča (napr. pri príprave posúchov najstaršia generácia spolu so strednou pripravuje cesto, sádže do pece a najmladšia nosí sitá s cestom k peci, pretláča cesnak a pod.).

Okrem generačného prepojenia možno v rámci Hrušovskej parády sledovať participáciu viacerých subjektov – miestnej samosprávy, občianskych a záujmových združení, spolkov, podnikateľov, kultúrnych inštitúcií pôsobiacich v regióne. Okrem samotnej obce Hrušov sa do jej príprav a realizácie zapájajú čiastočne aj iné obce, a to najmä prípravou tzv. dvorov a účinkovaním v regionálnom programe.

V Hrušove pracuje viacero spolkov a združení, ktoré sú veľmi aktívne aj počas roka. Obzvlášť činný je napríklad Miestny odbor Matice slovenskej. Jeho predstaviteľ Ján Brlož pôsobil v obci aj ako kultúrny referent. Spolu s manželkou Annou viedli folklórnu

skupinu, pričom manželka Anna Brlošová vedie detský folklórny súbor a aktívne pracuje s malými heligonkármi.

Obaja spolupracovali dlhé roky s Viliamom Jánom Gruskom pri príprave a najmä realizácii programov folklórnych kolektívov či už v rámci Hontianskej parády, alebo na Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve a pod. (Botík, 2014). Odraz „Gruskovej školy“ vidím najmä v programoch hontianskych či hrušovských kolektívov Hontianskej parády, ktoré dlhé roky pripravujú, a to napríklad vo využití slova, priestoru scény, dôrazom na výtvarnosť scény a i.

Celkovo v Hrušove pôsobí veľký počet aktívnych folklórnych kolektívov: detská ľudová hudba Horička, ľudová hudba Hruška, ľudová hudba Čardáš, ľudová hudba Hrušovskí pajtáši, detský folklórny súbor Ragačinka, Malí heligonkári, mládežnícka folklórna skupina, folklórna skupina žien, folklórna skupina starších žien, mužská spevácka skupina. Uvedené kolektívy a ich hlavní aktéri⁵ sa aktívne zapájajú do kultúrneho diania v obci nielen počas Parády, ale aj počas roka.

Riaditeľom festivalu bol dlhšie obdobie starosta obce Pavel Bendík. Do prípravy festivalu je od počiatku zapojený aj obecný úrad s jeho pracovníkmi, pedagógovia miestnej základnej školy a i.

Hrušov sa aktívne zapojil aj do projektu inventarizácie kultúrneho dedičstva Centra tradičnej kultúry. Už pred samotným vznikom tohto projektu však, ako som už spomínala, manželka Brlošovci, Anna Sásová, Peter Brada, Anna Brlošová ml. aktívne zaznamenávali, dokumentovali a prostredníctvom publikácií sprístupňovali jednotlivé oblasti tradičnej kultúry zachovanej v obci Hrušov. Mnohé z výskumu potom spracovali aj do podoby pásiem, či už detského folklórneho súboru Ragačinka, detskej ľudovej hudby Horička alebo folklórnej skupiny. Uvedené pásma potom prezentovali v rámci festivalu Hontianska paráda.

Do festivalovej prípravy a realizácie sa aktívne zapájali aj „mladí matičiari“ a účastníci ekotábora, ktorý sa v obci Hrušov konal pod vedením Františka Ďurinu, vtedajšieho predsedu Miestneho odboru Matice slovenskej v Tovarníkoch, a tiež študenti etnológie z bratislavskej a nitrianskej katedry. Aj keď z pôvodného zloženia sa v súčasnosti na príprave a realizácii festivalu zúčastňuje len zopár ľudí, princíp vytvárania sietí ostáva. Aj tých niekoľko ľudí prizve svojich známych, kamarátov, tí si festival obľúbia a nadviažu na výpomoc ich predchodcov. Je sympatické, že aj keď došlo k výmene spolupracovníkov a mnohí z bývalých študentov už študentmi roky nie sú, toto označenie v povedomí Hrušovčanov dlho ostávalo.⁶

Hrušovská aktívna mládež vypomáha vo dvoroch, pri vyberaní vstupného a často aj účinkuje vo folklórnych programoch. Do prípravy festivalu či do prípravy programu sa do istej miery zapájajú aj mladší Hrušovčania, ktorí odišli za prácou do okolitých aj vzdialenejších miest. Vo dvoroch či na scéne tak možno vidieť aj „Bratislavčanov“, „Bystričanov“ a pod.

5 Napr. Anna Petrovkinová, vedúca folklórnej skupiny starších žien, Mária Drugdová, členka folklórnej skupiny starších žien, v minulosti viedla folklórnu skupinu dievčat a i.

6 Až v roku 2022 sa pomenovanie zmenilo na všeobecnejšie „dobrovoľníci“.

Vývoj festivalu

Festival Hontianska paráda v rámci svojho vývoja prechádzal viacerými fázami. Od prvotného nadšenia a zápalu značnej časti obyvateľov pre festival, cez krízu, v rámci, ktorej sa síce festival dostal do povedomia širokej verejnosti a mal vysokú návštevnosť, no zároveň načas akoby svojimi rozmermi prerástol pôvodne plánovaný zámer. Krízu, spôsobenú až zahltenosťou obce návštevníkmi, sa úspešne podarilo prekonať možno na prvý pohľad nepopulárnym opatrením – zavedením vstupného do obce, resp. vyberaním vstupného na festival už pri vstupe do obce.

Toto opatrenie spôsobilo síce čiastočný pokles návštevnosti, no na druhej strane prispelo ku skultúrneniu – festival prestali navštevovať tie skupiny návštevníkov, ktoré hľadali iba zábavu pri konzumácii alkoholu.

So zahltením obce súvisela aj určitá presýtenosť časti Hrušovčanov festivalom. Práve tým, že v rámci Hrušova sa festivalové dianie neobmedzuje len na priestor amfiteátra a prípadných vedľajších scén, Hrušovčania oprávnene pociťovali obmedzenie festivalom.

Príležitosťou na prehodnocovanie ďalších ročníkov festivalu boli jednak vyhodnotenia festivalu po aktuálnych ročníkoch, ale aj väčšie vyhodnotenia pri jubileách. Pamätám si jeden z jubilejných ročníkov Parády, pri ktorom sme s napätím čakali, či starosta v závere programu pozve návštevníkov na ďalší ročník.

Presýtenosť festivalom sa prejavila aj u niektorých aktérov festivalového diania, ktorí nemali záujem pokračovať ďalej či už v zapojení sa do prezentácie roľníckych alebo domácich prác, alebo do prípravy dvorov.

Napriek tomu sa festival darí udržiavať a ďalej rozvíjať. Za veľké pozitívum festivalu v súčasnosti aj do budúcnosti považujem skutočnosť, že ťažisko organizačnej, ale aj programovej prípravy leží na pleciach domácich autorít, ktoré zapájajú mladšie generácie a vychovávajú si tak dorast.

Pri príprave programov cielene neoslovujú často zvučné mená programových tvorcov, ale prostredníctvom niektorých typov programov na Lesnej scéne, Pri vežičke či v amfiteátri si vychovávajú mladšiu generáciu alebo dávajú priestor študentom alebo bývalým študentom etnológie.

Sebestačnosť, príznačná pre spôsob obživy v minulosti, sa premieta aj do snahy o sebestačnosť v programovom zabezpečení. Aj keď takéto smerovanie môže byť pre Hrušovčanov vyčerpávajúce, považujem ho zo svojho uhla pohľadu za formu udržateľnosti festivalu nezávislú od spolupráce autorov z iných regiónov či festivalov Slovenska. V rámci dramaturgie festivalu možno za uplynulé roky rozpoznať typy programov a prezentácií, ktoré sa stali takpovediac kmeňovými, ale tiež rôzne „pokusy“, ktoré sa konali len jeden alebo niekoľko rokov a potom zanikli, ako napr. snaha o rekord v spievaní ľudových piesní v Rozhlasovom dvore.

„Kmeňová“ dramaturgia festivalu sa od jeho počiatkov zmenila len minimálne, no z môjho pohľadu je to tak dobre. Hontianskej paráde sa podarilo nájsť si svoju „tvár“, byť inšpiráciou pre druhých, pre iné obce, aj pre vznik ďalších festivalov, ako aj pre začlene-

nie prezentácie ďalších častí tradičnej kultúry do dramaturgie festivalov. Ťažisko príprav a realizácie stále na sebe nesú najmä domáci obyvatelia. Výnimku tvorí úsek vyberania vstupného, strážna služba, ozvučenie, osvetlenie. Pri vyberaní vstupného je situácia daná aj tým, že značná časť Hrušovčanov je zapojená do festivalového diania a nezostáva im kapacita, ale aj tým, aby sa predchádzalo „konfliktom záujmu“.

V priebehu rokov sa postupne najstaršia generácia čiastočne sťahuje z festivalového diania najmä kvôli zdravotným problémom či úbytku síl. Vidno to vo viacerých oblastiach. Kým ešte donedávna bolo možné na žatve či pri pečení chleba vidieť najstaršie ženy a mužov spolu so strednou a mladou generáciou, tento rok už prevažovala stredná generácia. Predstaviteľ najstaršej generácie situáciu na žatve vystihol s humorom: „Na žatve je veľká úmrtnosť, nech radšej tam už idú mladší.“ Obdobná situácia bola aj vo dvoroch, v rámci ktorých sa staršia generácia držala často v ústraní.

Je veľmi dobré, že tento prirodzený vývoj nezastihol obec nepripravenú. Vďaka tomu, že tak ako v reálnom živote, aj na predvádzaní roľníckych a domácich prác boli od počiatku zapojení aj mladší, majú jednotliví starší aktéri svojich nasledovníkov.

Spojenie s Maticou slovenskou bolo silné od počiatku festivalu aj vďaka zakladajúcim osobnostiam festivalu, ktoré dosiaľ držia nad festivalom odbornú záštitu. Tento rok, v roku výročia Matice slovenskej, sa pri prípravách a realizácii programu folklórnych súborov zintenzívnilo zapojenie člena MO MS v Komárne.

Keďže mám možnosť byť počas festivalového diania priamo s niektorými organizátormi, vidím za tie roky aj u nich únavu v dôsledku obrovského nasadenia. Rovnako ako iným festivalom, ani Hontianskej paráde sa nevyhýbajú občasné spory a nedorozumenia medzi organizátormi, programovými pracovníkmi a pod. Ostáva však snaha riešiť tieto spory v rámci „domácej kuchyne“ a tak, aby festival ostal pre návštevníkov oázou pohostinnosti, pokoja, radosti. Aby aj ďalší rok mohli prichádzajúcich návštevníkov zdraviť: „Vitajte na Hrušove,“ prípadne stálych návštevníkov: „No čo, prišli ste?“

Referencie

Bendík, P. (2015). *20 rokov festivalu Hontianska paráda Hrušov 1996-2015*. Hrušov: obec Hrušov.

Bitušíková, A. (2021). Kultúrne dedičstvo ako komodita. *Národopisná revue*, 4, 259-269. <https://revue.nulk.cz/wp-content/uploads/2022/01/r4-2021-1.pdf#page=5>

Botík, J. (2014). *Hrušov a Hrušovčania*. Hrušov: obec Hrušov.

Botík, J. a kol. (1988). *HONT. Tradície ľudovej kultúry*. Martin: Osveta.

Brloš, J. (2017). *Hrušovská pospolitosť. Spoločenský, verejný a duchovný život obyvateľov*. Hrušov: obec Hrušov.

Klobušická, P. (2001). *Dedinská folklórna skupina a jej význam pri udržiavaní folklórnych a obyčajových tradícií* [Nepublikovaná ročníková práca, Univerzita Komenského v Bratislave].

Košťalová, K. (2020). Hontianska paráda – pozitívny príklad marginalizovanej obce Hrušov. *Národopisná revue*, 3, 213-222. <https://revue.nulk.cz/wp-content/>

[uploads/2021/04/r3-2020.pdf](#)

Kyslanová, D. (Režisérka). (2000). *Ked' sa lámal rok* [Dokumentárny/poetický film]. Slovensko.

Maccannell, D. (1973). Staged authenticity arrangements of social space in tourist settings. *American Journal of Sociology*, 79(3), 589–603. <https://www.jstor.org/stable/2776259>

Nosál'ová, V. (1974). Ľudový odev v Honte na základe materiálu z 20. storočia. *Slovenský národopis*, 2, 222-252.

Sásová, A., Brlošová, A. (2011). *Hrušovský kroj a jeho premeny v čase*. Hrušov: obec Hrušov.

Stavělová, D., Kolačková, L. (2021). Kolik stojí pravý český tanec? Autenticita na prodej. *Národopisná revue*, 4, 287-298. <https://revue.nulk.cz/wp-content/uploads/2022/01/r4-2021-1.pdf#page=33>